

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

ВЪРХОВЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ
НА СЪЮЗА ПО ВЪПРОСИТЕ
НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И
ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ

Брюксел, 10.6.2020 г.
JOIN(2020) 8 final

**СЪВМЕСТНО СЪОБЩЕНИЕ ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И
СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Борба с дезинформацията за COVID-19: боравене с точни факти

ВЪВЕДЕНИЕ

Пандемията от COVID-19 (коронавирус) е придружена от безпрецедентна „инфодемия“¹. Според Световната здравна организация (СЗО) напливът от информация за вируса², която често е невярна или неточна и се разпространява бързо в социалните медии, може да доведе до объркване и недоверие и да подкопае ефективните ответни действия в областта на общественото здраве.

Тази „инфодемия“ се захранва от най-изначалните страхове на хората. Ограничителните мерки принудиха милиони хора да останат в домовете си, което доведе до по-широко използване на социалните медии, включително като средство за достъп до информация, а онлайн платформите, проверителите на факти и ползвателите на социални медии отчитат милиони лъжливи или подвеждащи публикации³. Като се има предвид новостта на вируса, пропуските в знанията се оказаха идеална почва за разпространението на лъжливи или подвеждащи послания.

Това изисква по-координирани действия, основани на Плана за действие за борба с дезинформацията⁴ и съгласувани с демократичните ни ценности, за справяне с рисковете за отворените общества. Нашите общи ценности и демократични институции, в това число свободата на изразяване и свободните и плуралистични медии, са ключови за устойчивостта на нашите общества спрямо предизвикателствата, свързани с пандемията от COVID-19.

В отговор на призива на членовете на Европейския съвет⁵ и министрите на външните работи на ЕС⁶, както и на опасенията на Европейския парламент, настоящото съвместно съобщение се съсредоточава върху непосредствения отговор на дезинформацията около пандемията от коронавирус, като разглежда вече предприетите стъпки и конкретните действия, които бързо могат да бъдат приведени в действие със съществуващите ресурси.

Съобщението също така очертава областите, в които кризата отвори нови основни предизвикателства, които трябва да бъдат допълнително оценени с развитието на

¹ Терминът е използван и описан от СЗО: „Инфодемията е наличието на прекалено много информация за даден проблем, което затруднява намирането на решение. Тя може да доведе до разпространяването на невярна информация, дезинформация и слухове по време на извънредна ситуация, свързана със здравето. Инфодемията може да възпрепятства ефективните ответни действия в областта на общественото здраве и да създаде объркване и недоверие сред хората“: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200305-sitrep-45-covid-19.pdf?sfvrsn=ed2ba78b_4

² Ежедневният мониторинг на медиите от страна на Европейската комисия сочи за стотици хиляди статии, свързани с COVID-19 (https://ec.europa.eu/jrc/en/covid-19-media-surveillance?solrsort=ds_created%20desc), и милиони случаи, в които вирусът се споменава социалните медии в световен мащаб.

³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/corona_fighting_disinformation.pdf

⁴ JOIN(2018) 36 final, 5.12.2018 г.

⁵ На 26 март 2020 г. членовете на Европейския съвет постигнаха съгласие по съвместно изявление, с което поеа ангажимент решително да противодействат на дезинформацията с прозрачна, навременна и основана на факти комуникация относно своите действия и да укрепят устойчивостта на обществата си. Комисията и върховният представител бяха приканени да участват пълноценно и да докладват на Съвета за съвместните усилия. <https://www.consilium.europa.eu/media/43076/26-vc-euco-statement-en.pdf>

⁶ На 3 април 2020 г. министрите на външните работи на ЕС изразиха обща загриженост относно разпространението на дезинформация и невярна информация и необходимостта да се продължи борбата с отрицателното въздействие върху обществата, живота на хората и общественото здраве. Те подчертаха необходимостта от засилване на съвместните усилия за борба с дезинформацията чрез тясно сътрудничество между институциите на ЕС, държавите членки и социалните медии. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2020/04/03/>

кризата и да бъдат част от по-широкия подход за укрепване на демокрацията, който ще бъде изложен в Плана за действие за европейската демокрация, както беше обявено в политическите насоки на председателя Фон дер Лайен.⁷ Целта му е допълнително да се укрепи работата на ЕС за борба с дезинформацията и за адаптиране към променящите се заплахи и манипулации, както и за подкрепа на свободните и независими медии. Новият законодателен акт за цифровите услуги⁸, който урежда цифровите услуги, е част от този цялостен подход.

Действията на ЕС срещу дезинформацията до този момент

Европейската комисия и върховният представител изложиха своя подход към борбата с дезинформацията през 2018 г.⁹ Планът за действие за борба с дезинформацията се основава на европейските ценности и на основните права, по-специално на свободата на изразяване. В него се формулира подход, обхващащ цялото общество, като се укрепва сътрудничеството между ключови участници като публичните органи, журналистите, изследователите, проверителите на факти, онлайн платформите и гражданското общество. Планът се основава на опита от 2015 г. насам на Оперативната група на ЕС за стратегическа комуникация с Източното съседство, създадена в рамките на Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) за борба с кампаниите за дезинформация, произхождащи от Русия¹⁰. Важна част от Плана за действие от 2018 г. беше настоящият призив към платформите да приведат в действие основания на саморегулиране Кодекс за поведение във връзка с дезинформацията, който те договориха в отговор на съобщението на Комисията от април 2018 г.¹¹ През март 2019 г. беше създадена система за бързо предупреждение, за да свърже експерти от институциите на ЕС и държавите членки в областта на дезинформацията и да улесни обмена между правителствата на анализи и най-добри практики, като например относно проактивната комуникация и ефективните ответни действия. Друг ключов елемент от плана за действие беше засиленото международно сътрудничество, например в рамките на G-7 и Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО). Освен това Европейската комисия и Европейският парламент разработиха активна комуникационна политика и действия за опровергаване на митовете, включително дейности на регионално и местно равнище.

1. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИНФОДЕМИЯТА, СВЪРЗАНА С COVID-19, И СЛЕДВАЩИ СЪПКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕТО ИМ

Инфодемията, свързана с COVID-19, изисква бърз отговор от страна на ЕС и неговите държави членки. Дезинформацията може да има сериозни последици: тя

⁷ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf

⁸ Обществената консултация продължава: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_962

⁹ Планът за действие за борба с дезинформацията от 2018 г. (JOIN(2018) 36 final, 5.12.2018 г.) се основава на политическия подход, определен в съобщението на Комисията „Европейски подход за борба с дезинформацията, разпространявана онлайн“, COM(2018) 236 final, 26.4.2018 г.

¹⁰ Оперативната група разработва комуникационни продукти и кампании, насочени към по-добро разясняване на политиките на ЕС в страните от Източното партньорство (Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Молдова и Украйна). Тя също така подкрепя по-общите усилия на ЕС, насочени към укрепване на медийната среда в региона. Тя докладва и анализира тенденциите, свързани с дезинформацията, обяснява и разобличава дезинформационните послания и повишава осведомеността относно дезинформацията, разпространявана от руската държава и руски източници.

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

може да накара хората да пренебрегнат официалните здравни съвети и да възприемат рисково поведение; дезинформацията може също да окаже отрицателно въздействие върху нашите демократични институции, общества, както и върху икономическото и финансовото ни положение. Кризата откри възможността за нови рискове, за опасността гражданите да бъдат експлоатирани или да станат жертви на престъпни практики, както и за целенасочени кампании за дезинформация от страна на външни и вътрешни фактори, които се опитват да подкопаят нашите демокрации и доверието в ЕС и националните или регионалните органи. Борбата с дезинформацията, невярната информация и операциите за чуждестранно влияние, включително чрез проактивна и положителна комуникация, изисква да се действа със съществуващите инструменти на ЕС, както и с компетентните органи на държавите членки, гражданското общество, платформите на социалните медии и чрез международно сътрудничество, за да се засили неподатливостта на гражданите¹². Тази работа трябва да се осъществява, като изцяло се зачитат свободата на изразяване и други основни права и демократични ценности.

Неизчерпателният списък с примери по-долу илюстрира сложността на положението при кризата, свързана с COVID-19:

- Информацията, която се разпространява, включва опасни измислици и подвеждаща здравна информация с неверни твърдения (като например, че миенето на ръцете не помага или че коронавируса е опасен само за възрастните хора). Такова съдържание не е непременно незаконно, но може пряко да застраши живота на хората и сериозно да подрони усилията за овладяване на пандемията. Един от възможните отговори е ключови участници като публичните органи, медиите, журналистите, онлайн платформите, проверителите на факти и гражданското общество да предоставят на леснодостъпно и видно място авторитетно съдържание във връзка със здравето. Друг начин е да се повиши способността на гражданите да разпознават и да реагират на подобна дезинформация. Когато такова поведение е незаконно, компетентните органи следва да го разглеждат в съответствие с приложимите правни норми.
- Конспиративните теории, които могат да застрашат човешкото здраве, да накърнят сплотеността на нашите общества или да доведат до обществено насилие и да предизвикат социални вълнения (като например конспиративните теории и митове, че инсталациите 5G разпространяват COVID-19, което доведе до атаки срещу стълбове с предаватели, или че определени етнически или религиозни групи са в основата на разпространението на COVID-19, като обезпокоителното нарастване на антисемитско съдържание във връзка с COVID-19), изискват укрепване на решимостта на цялото общество, в това число на компетентните органи, медиите, журналистите, проверителите на факти, гражданското общество и онлайн платформите, като действията могат да включват например своевременно оборване, понижаване, евентуално премахване или действия срещу потребителските профили.
- Незаконните изказвания, подбуждащи към омраза (например в резултат на дезинформацията, че определена етническа или религиозна група е виновна за разпространението на COVID-19, като свързаното обезпокоително нарастване на расистко и ксенофобско съдържание във връзка с COVID-19), подлежат на правилата за премахване на незаконно съдържание от страна на платформите и

¹² За повече фактологична информация относно ответните действия на ЕС във връзка с дезинформацията вж.: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/corona_fighting_disinformation.pdf
https://eeas.europa.eu/topics/countering-disinformation_en

органите и на действия от страна на компетентните органи съгласно наказателното право на държавите членки, в съответствие с Препоръката относно мерки за ефективна борба с незаконното съдържание онлайн¹³.

- Потребителските измами (например продажбата на „чудотворни продукти“ с недоказани здравни претенции) са незаконни и органите за защита на потребителите и онлайн платформите трябва да предприемат действия срещу тях.
- Киберпрестъпността (например хакерски атаки/фишинг с използването на свързани с COVID-19 връзки за разпространение на зловреден софтуер) изисква преки действия от страна на правоприлагащите органи, както и кампании за повишаване на осведомеността на гражданите¹⁴.
- Външни фактори и някои трети държави, по-специално Русия¹⁵ и Китай¹⁶, се впуснаха в целенасочени операции за оказване на влияние и кампании за дезинформация в ЕС, в съседните му страни и в световен мащаб, с цел да подкопаят демократичния дебат и да изострят социалната поляризация, както и за да подобрят собствения си имидж в контекста на COVID-19.

В този контекст една от поуките, извлечени от тази криза, е необходимостта да се прави ясно разграничение между различните форми на невярно или подвеждащо съдържание, разкрити от инфодемията, и да се предприемат адаптирани ответни мерки. За тази цел е важно първо да се разграничи незаконното съдържание, както е определено от закона, от съдържанието, което е вредно, но не е и незаконно. Второ, важно е да се определи дали има намерение за измама или за причиняване на обществена вреда, или за извличане на икономическа полза. Когато няма такова намерение, например когато без да знаят граждани споделят невярна информация с приятели и семейството си, съответното съдържание може да се разглежда като невярна информация. От друга страна, както е определено в съобщението на Комисията от април 2018 г.¹⁷, наличието на такова намерение би окачествило съдържанието като дезинформация.

При операциите за оказване на влияние от страна на фактори от трети държави могат да се използват различни действия, включително посочените по-горе техники, в различни комбинации. В този смисъл дезинформацията може да бъде част от операция за оказване на влияние. Често се използват други действия и тактики на манипулативна намеса¹⁸, като например „раздуване“ чрез манипулативно поведение, координирано използване на фалшиви или неавтентични профили, автоматични ботове и други начини за изкуствено повишаване на популярността на

¹³ Препоръка на Комисията от 1.3.2018 г. относно мерки за ефективна борба с незаконното съдържание онлайн (C(2018) 1177 final).

¹⁴ Въпреки че сама по себе си дезинформацията не представлява престъпна дейност по характер, някои от нейните аспекти биха могли да бъдат свързани с престъпността. Европол създаде страница, посветена на COVID-19, за да помогне на гражданите и предприятията да се защитят <https://www.europol.europa.eu/staying-safe-during-covid-19-what-you-need-to-know>

¹⁵ www.EUvsDisinfo.eu разкри над 500 примера за прокремълска дезинформация в своята публично достъпна база данни, а ЕСВД описва дейностите на чужди държави в публичните си аналитични доклади.

¹⁶ Вж. например: <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-updated-23-april-18-may/>

¹⁷ Вж. бележка под линия 9.

¹⁸ Заключение на Съвета „Допълнителни усилия за укрепване на устойчивостта на хибридни заплахи и за борба с тях“ (Документ 14972/19, 10.12.2019 г.).

съдържанието. Този координиран подход разкрива намерение да се използва невярна или подвеждаща информация, за да се навреди.

Необходим е адаптиран отговор от цялото общество, който зависи от степента на вреда, намерението, формата на разпространение, участниците и техния произход. По този начин невярната информация може да бъде контрирана чрез добре насочени опровержения, оборване на митове и инициативи за медийна грамотност. От друга страна, дезинформацията трябва да бъде преодоляна чрез други средства, включително действия на правителствата, както е посочено, наред с другото, в Плана за действие за борба с дезинформацията. Платформите трябва да ограничават координираното манипулативно поведение и да повишават прозрачността по отношение на операциите за зловредно влияние.

Всички посочени по-горе ответни действия следва да се прилагат при пълно зачитане на основните права, по-специално свободата на изразяване.

Опитът от кризата с COVID-19 показва, че ответните действия на публичната политика на ЕС могат да бъдат по-координирани и по-бързи. За да се постигне стабилен и ефективен подход за справяне с тези предизвикателства, е необходимо задълбочено разбиране на проблема и доказателства за неговото въздействие. С развитието на кризата, свързана с COVID-19, ЕС трябва да продължи да укрепва действията си за преодоляване на установените недостатъци и за по-добро разбиране и предвиждане на бъдещите предизвикателства. Така например продължават да се разпространяват невярна информация и дезинформация относно евентуална ваксина срещу COVID-19, като това може да затрудни въвеждането на ваксина, след като бъде открита. Координацията и сътрудничеството с участници както на равнището на ЕС, така и на световно равнище, заедно със СЗО и онлайн платформите, ще бъдат от съществено значение за наблюдението и ефективното реагиране на тези предизвикателства.

Въз основа на натрупания досега опит в борбата с дезинформацията, свързана с COVID-19, ЕС може да предприеме по-нататъшни конкретни и краткосрочни действия, за да се помогне за овластяването на гражданите, да се изгради по-добро сътрудничество в рамките на ЕС и с партньорите по света. Всички институции на ЕС трябва да полагат съвместни усилия и да допълват държавите членки, като носят добавена стойност, например аналитичен капацитет и достъп до платформи.

Тези действия следва също така да допринесат за бъдещата работа на ЕС относно дезинформацията, по-специално предстоящата оценка на Кодекса за поведение и Плана за действие за европейската демокрация. Новата стратегия на Съюза на сигурност следва да отразява измерението на проблема, свързано със сигурността.

2. УКРЕПВАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА КОМУНИКАЦИЯ ВЪВ И ИЗВЪН ЕС

От началото на кризата с COVID-19 ясната и достъпна комуникация и точната информация са от основно значение за защитата на здравето на гражданите. Освен националните информационни канали, ЕС също спомага за това благодарение на своите институции, разпространители на информация и мрежи в държавите членки, съседните и други държави. Работата включва ефективни и инициативни усилия за комуникация, целящи да се предоставя надеждна здравна информация¹⁹, която може

¹⁹ Например от Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията: <https://www.ecdc.europa.eu/en>

да се провери, да се информират гражданите и партньорите от трети държави за стъпките, които ЕС предприема за преодоляване на кризата²⁰, както и да се повиши осведомеността за рисковете, свързани с дезинформацията. През март 2020 г. Комисията създаде специална уебстраница, която разглежда неверните твърдения, свързани с COVID-19, дава предимство на съдържание от официални източници и спомага да се направи разграничение между фактите и измислиците, например за да се оборят твърденията за липса на солидарност в ЕС²¹.

По подобие на самата пандемия, инфодемията около COVID-19 е световно предизвикателство. От началото на кризата Комисията и върховният представител, както и държавите членки, работят в тясно сътрудничество в рамките на международни форуми като Г-7 (и по-специално неговия Механизъм за бързо реагиране) и НАТО. ЕСВД също активизира усилията си за контриране на операциите за чуждестранно влияние, като публикува редовни доклади, в които анализира информационната среда в това отношение и споделя констатациите си с гражданското общество, медиите и експертните общности²². Системата на ЕС за бързо предупреждение се използва за обмен на информация и анализи, за да се получи цялостна картина на информационната среда във връзка с COVID-19. Европол изготви специален доклад²³ и систематично наблюдава въздействието на пандемията от COVID-19 по отношение на киберпрестъпността, като предоставя актуализирана информация на заплахите и оценки на евентуални бъдещи развития в тази област на престъпността. В по-общ план чрез целенасочени комуникационни кампании по света ЕС работи, за да противодейства на подвеждащите послания, като например предполагаемата липса на съдействие от ЕС за неговите партньори. Тези кампании включват и тясно сътрудничество със СЗО. Като се имат предвид рисковете и заплахите, произтичащи от операции за чуждестранно влияние, и макар че от началото на кризата бяха предприети действия, продължава да е необходимо по-нататъшно подобряване на капацитета на ЕС за отправяне на навременни, последователни, съгласувани и видими послания за обществеността в световен мащаб, с особен акцент върху непосредствените съседи на ЕС, Африка, Азия и Латинска Америка.

Действия

- Комисията и върховният представител по въпросите на външните работи и политиката на сигурност:
 - ще продължат да инвестират в способностите си за стратегическа комуникация в съответствие с Плана за действие за борба с дезинформацията, като активизират сътрудничеството и координацията с държавите членки;
 - ще засилят използването на съществуващите механизми, за да се улесни конкретното сътрудничество с държавите членки и международните партньори по отношение на стратегическата комуникация, включително чрез каналите за сътрудничество на Комисията с държавите членки и оперативните групи на ЕСВД за стратегическа комуникация;
 - в системата за бързо предупреждение ще бъде създаден специален раздел, който да улесни обмена на подходящ комуникационен материал между

²⁰ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_bg

²¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/fighting-disinformation_bg

²² <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-updated-23-april-18-may/>

²³ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/catching-virus-cybercrime-disinformation-and-covid-19-pandemic>

държавите — членки на ЕС, и съответните институции на ЕС;

- допълнително ще укрепят способностите за стратегическа комуникация и публична дипломация на делегациите на ЕС, като се работи в тясно сътрудничество с дипломатическата мрежа на държавите — членки на ЕС, и с правителствата на трети държави и гражданското общество.
- Представителствата на Комисията в държавите членки ще играят по-активна роля в националните дебати с основана на факти информация, адаптирана към местните условия, по-специално като използват социалните медии.

3. ПО-ДОБРО СЪТРУДНИЧЕСТВО В РАМКИТЕ НА ЕС

Борбата с невярната информация, дезинформацията и операциите за чуждестранно влияние в контекста на кризата с COVID-19 доказва, че сътрудничеството между институциите на ЕС и държавите членки е от съществено значение, за да се гарантира последователност на посланието и съгласуваност на усилията. Необходимо е да се предприемат допълнителни действия за рационализиране и укрепване на капацитета²⁴, ²⁵ подобряване на анализа на риска и по-нататъшно развиване на редовното докладване. Сътрудничеството в рамките на ЕС трябва също така да включва платформите и други ключови заинтересовани страни, като например националните компетентни органи, изследователите и проверителите на факти.

Важна стъпка, за да се гарантира, че всички инициативи се допълват взаимно, е да се повиши осведомеността сред държавите членки за наличните инструменти; кризата показва, че това невинаги е така. Имаше опити за по-добра координация между различните участници, например чрез кръстосани препратки за различните уеб страници с дезинформация за COVID-19, но те остават скромни в сравнение с нуждите.

Действия

- Комисията ще предложи на другите институции да се създадат и изпробват механизми²⁶ за подобряване на координацията по свързана с COVID-19 дезинформация в рамките на съществуващите структури и за споделяне на оценки и анализи.
- Държавите членки следва в по-голяма степен да използват системата за бързо предупреждение и други подходящи средства за укрепване на сътрудничеството с институциите на ЕС и помежду си, по-специално по отношение на оценката на информационната среда и ситуационната осведоменост.
- Въз основа на опита, придобит от Европейската мрежа за сътрудничество в областта на изборите, Комисията ще улеснява обмена на най-добри практики по специфични въпроси, свързани с дезинформацията, като например микротаргетирането.

²⁴ Като например работната група „Информация“ на Съвета, системата за бързо предупреждение, интегрираните договорености на ЕС за реакция на политическо равнище при кризи, Комитетът за здравна сигурност и Мрежата за комуникация при кризи.

²⁵ Вж. също резолюцията на Европейския парламент от 17 април 2020 г. относно координирани действия на ЕС за борба с пандемията от COVID-19 и последиците от нея, която също призовава за действия на ЕС срещу дезинформацията относно COVID-19 (P9_TA-PROV(2020)0054).

²⁶ Като редовни заседания на контактна група/седмична видеоконферентна връзка.

4. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ТРЕТИ ДЪРЖАВИ И МЕЖДУНАРОДНИ ПАРТНЬОРИ

Дезинформацията и операциите за чуждестранно влияние във връзка с COVID-19 не се съсредоточават само върху ЕС или отделните държави членки. На прицел бяха взети и трети държави, рамки за международно сътрудничество и в по-общ план — многостранното сътрудничество²⁷.

Като се имат предвид рисковете и заплахите, произтичащи от кампаниите за дезинформация, ЕС започна да предоставя навременни, последователни, съгласувани и видими послания за обществеността в световен мащаб, с особен акцент върху непосредствените съседи на ЕС, Западните Балкани и Африка. Например, за да се противодейства на посланията за липса на помощ от страна на ЕС за трети държави, бяха осъществени комуникационни кампании в няколко държави, включително в съседните на ЕС държави. Комисията и ЕСВД също така работят в тясна координация със СЗО и други международни партньори, за да се осигури максимална видимост на предоставяната от ЕС помощ във връзка с COVID-19 и нейното положително въздействие на място, включително чрез „Екип Европа“.

Освен това по линия на съществуващите инструменти в областта на външната политика вече бяха прехвърлени средства в подкрепа на регионалните правителства, за да преодолеят кризата, като бяха предприети действия за опровергаване на дезинформацията, която може допълнително да подклажда напрежение и конфликти, в места, засегнати от конфликти и кризи, включително Сахел, региона на Големите африкански езера, Африканския рог, Близкия изток и Латинска Америка. Освен това Европейският инструмент за демокрация и права на човека финансира проекти за подкрепа на журналисти, насърчава проверка на фактите и борбата с дезинформацията, свързана с COVID-19.

Сътрудничеството с Механизма за бързо реагиране на Г-7, НАТО и други страни доведе до засилен обмен на информация, дейности и най-добри практики. То позволи по-бързото споделяне на информация и открити възможности за по-нататъшни съвместни дейности в бъдеще.

Действия

- В рамките на съответните си отговорности Комисията и върховният представител:
 - ще работят в партньорство със СЗО, за да се засили епидемиологичното наблюдение от страна на организацията чрез ефективно наблюдение на медиите, и за да се стимулират разкриването и отговорът на заблуждаващи и вредни послания;
 - ще подкрепят сътрудничеството и обмена на най-добри практики в борбата с дезинформацията и операциите за чуждестранно влияние в световен мащаб с конкретни дейности за сътрудничество и програми за подкрепа²⁸, въз основа на съществуващите програми за публична дипломация²⁹ и дейности за повишаване на осведомеността;
 - ще засилят обмена на информация със съответните партньори от гражданското общество и частния сектор в трети държави във връзка с

²⁷ Вж. например специалните доклади на ЕСВД на EUvsDisinfo.eu (<https://euvsdisinfo.eu/>)

²⁸ Вж. например проявата Disinfo Alert, организирана в Тбилиси през 2019 г.: <https://euvsdisinfo.eu/georgia/>

²⁹ Които вече подкрепят гражданското общество чрез целенасочени действия за борба с дезинформацията в трети държави, като Русия, Бразилия или Индонезия.

ситуационната осведоменост и развитието на заплахите, наред с другото, чрез организирането на консултации, конференции и обществени прояви³⁰;

- ще засилят съществуващите партньорства, включително с Г-7 и НАТО, и ще разширят сътрудничеството си с ООН и регионалните организации, включително с ОССЕ, Съвета на Европа и Африканския съюз.
- Като част от пакета „Екип Европа“ за подкрепа на партньорите да преодолеят въздействието на пандемията — насърчаване на достъпа до надеждна информация, борба с дезинформацията, работа с журналистите и медиите и подкрепа на инициативи за преодоляване на дезинформацията и невярната информация в трети държави чрез делегациите на ЕС и дипломатическите мисии на държавите членки на място^{31 32}.

5. ПО-ГОЛЯМА ПРОЗРАЧНОСТ НА ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДЕЗИНФОРМАЦИЯТА И ОПЕРАЦИИТЕ ЗА ОКАЗВАНЕ НА ВЛИЯНИЕ

Сътрудничеството с платформите на социалните медии е ключов елемент при разработването както на цялостна оценка на предизвикателството, така и на ефективен отговор на инфодемията. От началото на кризата Комисията подчерта необходимостта онлайн платформите да гарантират цялостно изпълнение на своите ангажименти съгласно Кодекса за поведение. Отговорите на платформите на това предизвикателство се следят отблизо, въпреки че е трудно да се направи надеждна оценка на своевременността, пълнотата и въздействието на техните действия³³.

Онлайн платформите³⁴ съобщиха, че са въвели промени в своите политики, за да отговорят на заплахата от дезинформация, свързана с COVID-19. Те насърчават разпространението на точна и достоверна информация за COVID-19, предоставяна от СЗО, националните здравни органи и професионалните медии³⁵. Те намалиха видимостта на съдържание, което е проверено като невярно или подвеждащо, и ограничиха реклами за фалшиви продукти и услуги. В съответствие със стандартите на своите общности те премахнаха съдържание, което би могло да навреди на здравето на гражданите или да засегне обществената безопасност³⁶.

Проверителите на факти, изследователите и организациите на гражданското общество имат ключова роля, но платформите не им предоставиха достатъчно възможности за действие по време на настоящата здравна криза, например като предоставят достъп до повече данни или като осигуряват надлежна видимост на проверките на фактите за своите услуги във всички държави членки. Поради това са

³⁰ Повече информация за проявата Disinfo Horizon може да бъде намерена на следния адрес: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_160
<https://euvsdisinfo.eu/disinformation-aims-at-undermining-democracy/>

³¹ Вж. също Съвместното съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономическия и социален комитет и Комитета на регионите „Съобщение относно действията на ЕС за глобално реагиране на COVID-19“ (JOIN(2020)11 final).

³² Например в африкански държави, засегнати от конфликтни ситуации, като Централноафриканската република или Конго.

³³ Също така е вярно, че някои платформи, използвани за разпространяване на подвеждаща информация, не се придържат към Кодекса за поведение (например WhatsApp или TikTok).

³⁴ По-специално Google, Facebook, Twitter и Microsoft.

³⁵ Във връзка с това платформите стартираха нови инструменти, като информационни табла, фишове, изскачащи прозорци, карти и подсещания, които насочват потребителите пряко към авторитетни източници на информация на множество езици.

³⁶ Напр. лъжливи претенции, че пиенето на белина лекува вируса.

необходими допълнителни усилия и споделяне на информация от платформите на социалните медии, както и по-голяма прозрачност и отчетност³⁷. Това подчертава необходимостта от прилагане и укрепване на политиките, които платформите поеха ангажимент да прилагат в съответствие с Кодекса за поведение.

5.1. ЗАСИЛЕНА РОЛЯ НА ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИТЕ ПО ВРЕМЕ НА КРИЗАТА

Платформите следва да задълбочат работата си за борба с рисковете, породени от кризата. Като се ръководи от опита, натрупан при наблюдението на Кодекса за поведение преди изборите за Европейски парламент през 2019 г., Комисията възнамерява да създаде гъвкава програма за мониторинг и докладване в рамките на Кодекса, която да е насочена към дезинформацията и невярната информация във връзка с COVID-19. Това следва да бъде разширено, така че да включва платформи, които понастоящем не са подписали Кодекса за поведение³⁸. След това с помощта на Групата на европейските регулатори за аудио-визуални медии (ERGA)³⁹ Комисията би могла да оцени въздействието на политиките на платформите върху разпространението на дезинформация и невярна информация относно COVID-19. Това също така ще предостави значима информация в подкрепа на усилията за ограничаване на щетите. Това ще бъде включено и в бъдещата работа на ЕС, по-специално в Плана за действие за европейската демокрация и в законодателния акт за цифровите услуги.

Действия

От платформите ще се изисква да предоставят месечни доклади за своите политики и действия за справяне с дезинформацията, свързана с COVID-19, със следното съдържание:

- *Инициативи за насърчаване на авторитетно съдържание на равнището на ЕС и на равнището на държавите членки*⁴⁰. Платформите следва да предоставят данни за действията, предприети за популяризиране на информацията от националните и международните здравни агенции, националните и европейските органи, както и от професионалните медии.
- *Инициативи и инструменти за повишаване на осведомеността на потребителите*. Платформите следва да предоставят данни относно изпълнението на своите политики, целящи да информират ползвателите за случаи, когато те са имали досег с дезинформация.
- *Манипулативно поведение*. Платформите следва да съобщават за всички случаи на манипулиране в социалните медии и операции за зловредно влияние или координирано неавтентично поведение, установени в рамките на предоставяните от тях услуги. Платформите следва също така да си

³⁷ Както е видно например от Brookings: <https://www.brookings.edu/techstream/encrypted-messaging-apps-are-the-future-of-propaganda/>

³⁸ По-специално тези, които са особено използвани по време на кризата с COVID-19, като WhatsApp или TikTok.

³⁹ В отговор на кризата ERGA неотдавна разшири обхвата на действие на своята подгрупа по отношение на дезинформацията, като включи оценка на това как платформите реагират на предизвикателствата, породени от тази извънредна ситуация. В оценката ще бъде поставен специален акцент върху мерките на платформите за откриване, контрол и предотвратяване на разпространението на фалшива, подвеждаща или неточна информация относно лечението и самото заболяване, начина, по който се разпространява, и мерките, предприети от правителствата и националните регулаторни органи, вж.: <https://erga-online.eu>

⁴⁰ Някои заинтересовани страни са разработили показатели за надеждност на източниците на новини, като например Инициативата за доверие към журналистиката.

сътрудничат с държавите членки и с институциите на ЕС, за да се улесни оценката и определянето на източника на кампании за дезинформация и на операции за оказване на влияние.

- *Данни за потока от рекламни съобщения, свързани с дезинформацията относно COVID-19*⁴¹. Страните, подписали Кодекса, следва да предоставят данни, по възможност с разбивка по държави членки, относно политиките, предприети за ограничаване на рекламното позициониране, свързано с дезинформацията относно COVID-19, в рамките на собствените си услуги. Платформите и операторите на рекламни мрежи следва също така да предоставят такива данни относно политиките за ограничаване на рекламното позициониране на уебсайтове на трети страни, които използват дезинформацията относно COVID-19, за да привлекат приходи от реклама⁴².

Комисията енергично ще насърчава други заинтересовани страни, които понастоящем не са страни по Кодекса, да участват доброволно в горепосочената програма за мониторинг.

5.2. ПОДКРЕПА ЗА ПРОВЕРИТЕЛИТЕ НА ФАКТИ И ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ

Проверката на фактите е от основно значение за всички нас, за да имаме достъп до надеждна информация, както и до различни гледни точки. Кризата, предизвикана от COVID-19, подчерта необходимостта онлайн платформите да предоставят повече данни относно естеството, обхвата и въздействието на дезинформацията и да сравняват и оценяват ефективността на предприетите действия. Току-що стартиралата Европейска обсерватория за цифрови медии (EDMO) има за цел да подкрепи създаването на трансгранична и мултидисциплинарна общност от независими проверители на факти и научни изследователи, които ще си сътрудничат със съответните заинтересовани страни за откриване, анализиране и разобличаване на потенциални заплахи от дезинформация, включително в областта на COVID. В това отношение осигуряването от страна на платформите на по-голям достъп до обобщени масиви от данни във връзка с COVID е от съществено значение за целите на научните изследвания и за по-доброто разбиране на заплахите и тенденциите относно дезинформацията. Освен това съществува необходимост от специална научноизследователска инфраструктура за откриване, анализиране и разобличаване на дезинформацията и на операциите за чуждестранно влияние на територията на целия ЕС. Всичко това следва да бъде извършено в съответствие с приложимата нормативна уредба, включително по отношение на защитата на данните.

Действия

- Комисията призовава платформите да разширят и засилят сътрудничеството си с проверителите на факти и активно да предлагат достъп до своите програми за проверка на факти на организации във всички държави —

⁴¹ Вж. например докладите на GDI <https://disinformationindex.org/2020/05/why-is-tech-not-defunding-covid-19-disinfo-sites/>

⁴² За тази цел те следва да обмислят използването на показатели за надеждност, разработени от независими проверители на факти/изследователи или от други заинтересовани страни (например GDI, Newsguard).

членки на ЕС, както и в съседните държави — за всички езици.

- Комисията ще подкрепи дейности по проверка на фактите и научни изследвания⁴³, включително чрез новосъздадената Европейска обсерватория за цифрови медии (EDMO)⁴⁴.⁴⁵ Това ще подпомогне създаването на независима мултидисциплинарна общност, специализирана в областта на дезинформацията, свързана с COVID-19, с технологична инфраструктура с инструменти и услуги⁴⁶. EDMO също така би могла да помогне на публичните органи с научни изследвания и да установи подходящи връзки със системата за бързо предупреждение.
- Комисията приканва платформите да се споразумеят с EDMO относно рамка, която да осигури на академичните изследователи достъп до необходимите данни на съответните платформи, съобразен с неприкосновеността на личния живот, с цел да се подобри откриването и анализа на дезинформацията.
- Комисията ще обмисли възможността да предостави на общността на проверителите на факти достъп до някои от разработените от нея инструменти за откриване на подвеждащи послания и ненадеждни онлайн източници.

6. ГАРАНТИРАНЕ НА СВОБОДАТА НА ИЗРАЗЯВАНЕ И ПЛУРАЛИСТИЧНИЯ ДЕМОКРАТИЧЕН ДЕБАТ

Настоящата криза с COVID-19 показва, че съществува риск някои мерки, предназначени за справяне с „инфодемията“, да могат да се използват като претекст за подкопаване на основни права и свободи или с тях да се злоупотребява за политически цели във и извън Европейския съюз. Поради това е необходимо да бъдем бдителни и да отстояваме нашите основни права и общи ценности, които следва да бъдат в основата на ответните ни действия по отношение на COVID-19. В този контекст свободните и плуралистични медии са от ключово значение за справянето с дезинформацията и за информирането на гражданите.

Свободата на изразяване и правото на медиите и гражданското общество да проучват внимателно действията на държавата запазват своята важност и по време

⁴³ Като проекта „Спешни действия в областта на здравеопазването при взаимосвързани системи“ („HERoS“), който разработва нов метод за извличане на информация от социалните медии във връзка със слухове и невярна информация относно COVID-19 (за повече подробности: <https://cordis.europa.eu/project/id/101003606>). Освен това „Хоризонт 2020“ мобилизира академичните среди, научноизследователските организации, практикуващите специалисти и частните дружества за противодействие на невярната информация, развиване на капацитет за проверка на фактите и отчетността онлайн, както и за научни изследвания върху значението на силната и независима медийна среда.

⁴⁴ <https://edmo.eu/>

⁴⁵ През юни 2020 г. ще започне втората фаза на EDMO, за да се създадат национални/регионални центрове за изследвания в областта на дезинформацията. През 2021 г. по линия на програма „Цифрова Европа“ ще бъде предоставено допълнително финансиране, за да се гарантира присъствието на национални/регионални центрове в целия ЕС. Предстоящата програма „Цифрова Европа“ ще осигури пълно географско покритие за EDMO. Междувременно Комисията ще търси полезни взаимодействия с финансирането, предоставяно от Европейския парламент, като през лятото на 2020 г. ще бъдат отправени покани за представяне на предложения с цел да се подпомогнат научните изследвания в областта на борбата с дезинформацията, свързана с COVID-19.

⁴⁶ Включително достъп до публични бази данни, бази данни с проверени факти и механизми за достъп до данни на платформите, съобразен с неприкосновеността на личния живот, за да се улесни откриването, анализът и разобличаването на дезинформация.

на тази криза: отчетността на публичните органи не следва да намалява, тъй като те упражняват извънредни правомощия. Публичните органи трябва да гарантират прозрачност на своята работа, което допринася за изграждането на доверие у гражданите и дава възможност за контрол на процеса на вземане на решения. Свободното движение на информация допринася за опазването на живота и здравето и създава възможности и стимули за социални, икономически, политически дискусии и други дискусии относно политиките и за вземане на решения⁴⁷. В крайна сметка демокрацията показва своята истинска сила и стойност по време на кризи.

По време на кризата бяха докладвани проблеми, свързани със свободата на изразяване⁴⁸, включително сигнали, че достъпът до информация на журналисти, организации на гражданското общество и представители на академичните среди е бил ограничаван или ненужно забавян, че журналисти са били изправяни пред повишени рискове за тяхната безопасност, включително заплахи и сплашване, или че са били набеждавани в разпространяване на дезинформация.

От началото на кризата Комисията наблюдава отблизо предприеманите от държавите членки спешни мерки и тяхната съгласуваност с Договора, както и с правото на ЕС като цяло и по-специално с Хартата на основните права. В няколко държави членки вече имаше разпоредби, включително наказателноправни, свързани с дезинформацията, а една държава членка въведе конкретно ново престъпление във връзка с разпространението на дезинформация по време на извънредното положение⁴⁹. Законите, които определят тези престъпления твърде широко и предвиждат непропорционални санкции, може да намалят готовността на източниците да говорят с журналисти, както и да доведат до автоцензура⁵⁰, което поражда особени опасения по отношение на свободата на изразяване.

Комисията съфинансира с подкрепата на Европейския парламент редица проекти за картографиране на заплахите и рисковете за свободата и плурализма на медиите, за подкрепа на разследващата журналистика и за предоставяне на помощ на нуждаещите се журналисти⁵¹.

Кризата, предизвикана от COVID-19, илюстрира ролята на свободните и независими медии като основна услуга, предоставяща на гражданите надеждна и проверена информация и допринасяща за спасяването на човешки животи. Тя обаче засили и без това трудното икономическо положение на сектора поради рязкото намаляване на приходите от реклами въпреки увеличената публика⁵². Положението е особено трудно за уязвимите по-малки участници в сектора и за местните и регионалните

⁴⁷ „Пандемиите от заразни болести и свободата на мнение и изразяване“, доклад на специалния докладчик на ООН относно утвърждаването и защитата на правото на свобода на убеждение и на изразяване Дейвид Кей, април 2020 г.

⁴⁸ Документирани случаи може да бъдат открити на Платформата на Съвета на Европа за защита на журналистиката и безопасността на журналистите и на съфинансираната от ЕС платформа за картографиране на свободата на медиите <https://mappingmediafreedom.org/>

⁴⁹ Изменение на член 337 от унгарския наказателен кодекс.

⁵⁰ Комисията поясни, че демокрацията не може да функционира без свободни и независими медии и че зачитането на свободата на изразяване и правната сигурност са от ключово значение в такива моменти.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_567

⁵¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/media-freedom-projects>

⁵² Предварителните оценки сочат, че спадът може да достигне 80 % от приходите за издателите на новини в зависимост от държавата. Очаква се най-силно да бъдат засегнати малките местни издатели. <http://www.newsmediaeurope.eu/news/covid-19-and-the-news-media-journalism-always-comes-at-a-cost/>

медии. В резултат на това бяха отслабени медийната екосистема в целия ЕС и нейното многообразие. Пакетът на Комисията за възстановяване би помогнал да се посрещнат непосредствените потребности от ликвидни средства чрез подкрепа за платежоспособността и финансиране по линия на политиката на сближаване, като същевременно се укрепват инвестициите в цифрови технологии и устойчивостта на сектора чрез програмите InvestEU, „Творческа Европа“ и „Хоризонт Европа“.

Кризата, предизвикана от COVID-19, изостри значително и други подобни предизвикателства по света, включително проблемите, пред които са изправени независимите медии като защитници на демокрацията и правата на човека. ЕС ще следи развитието в съответствие с Плана за действие относно правата на човека и демокрацията за периода 2020—2024 г.⁵³ ЕС ще обърне специално внимание на положението в източните и южните съседни на ЕС държави и на Западните Балкани.

Всичко това повдига въпроси относно способността на медиите и на гражданското общество да изпълняват пълноценно своята роля в борбата с дезинформацията и невярната информация.

ЕС трябва да засили политическата и практическата подкрепа за независимите медии и журналисти в ЕС и по света, както и да помогне на организациите на гражданското общество в усилията им да наблюдават и докладват за ограниченията на свободата на изразяване и на гражданското пространство.

Действия

- Комисията ще продължи да наблюдава внимателно въздействието на спешните мерки върху правото и ценностите на ЕС до постепенното отпадане на всички мерки и ще продължи да си взаимодейства с държавите членки по определени въпроси. Този мониторинг ще предостави информация за предстоящия годишен доклад относно върховенството на закона, който ще бъде публикуван през третото тримесечие на 2020 г.⁵⁴, както и за бъдещата стратегия за ефективното прилагане на Хартата на основните права в Европейския съюз и на Плана за действие за европейската демокрация.
- Комисията препоръчва на държавите членки i) да засилят усилията си в тези времена на криза, за да гарантират, че журналистите могат да работят безопасно⁵⁵ и при подходящи условия, и ii) да признаят новинарските медии като основна услуга.
- Комисията приканва Парламента и Съвета спешно да приемат всеобхватния пакет от мерки за възстановяване, който да спомогне за възстановяването и укрепването на устойчивостта на медийния сектор в борбата с дезинформацията, свързана с COVID. Държавите членки следва да се възползват максимално от този пакет, както и от икономическите мерки на ЕС по отношение на COVID-19⁵⁶, за да подкрепят медиите, които са сериозно

⁵³ JOIN(2020) 5, 23 март 2020 г.

⁵⁴ Медиите и гражданското общество се сблъскаха с нови пречки при изпълнението на своята роля в демократичния дебат по време на тази криза. В годишния доклад на Комисията относно върховенството на закона ще бъде разгледано по-подробно положението във всички държави членки.

⁵⁵ В съответствие с насоките на Съвета на Европа относно защитата на свободата на изразяване и информация по време на криза — <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/freedom-of-expression-and-information-in-times-of-crisis>, следва да се отговори и на предупрежденията, отправени от Съвета на Европа в контекста на Платформата за защита на журналистиката и безопасността на журналистите.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_459

засегнати от кризата, като същевременно зачитат тяхната независимост. Всички заинтересовани страни от ЕС следва да се стремят да подкрепят медиите като част от възстановяването.

- За да подпомогне тези усилия, Комисията ще продължи да съфинансира независими проекти в областта на журналистиката, свободата и плурализма на медиите и улесняването на достъпа до финансиране и възможностите за финансиране за медийния сектор⁵⁷.
- До края на тази година Комисията ще предложи действия за укрепване на свободата и плурализма на медиите в Европейския съюз като част от Плана за действие за европейската демокрация и ще представи план за действие в областта на медиите и аудио-визуалния сектор, който ще има за цел да продължи да подкрепя цифровата трансформация и конкурентоспособността на тези сектори и да стимулира достъпа до съдържание и плурализма на медиите.
- Комисията и върховният представител по въпросите на външните работи и политиката на сигурност ще:
 - започнат целенасочени действия в рамките на програмите за публична дипломатия в държави из целия свят, за да подкрепят участниците от гражданското общество при предоставянето на надеждна информация⁵⁸;
 - развият допълнително сътрудничеството с гражданското общество, журналистите и независимите медии в трети държави чрез регионална помощ и двустранна подкрепа за борба с дезинформацията и насърчаване на проверката на фактите.
 - Ще бъдат засилени подкрепата за наблюдение на нарушенията на свободата на печата, подкрепата на застъпничеството за безопасна медийна среда и защитата на журналистите, включително чрез предоставяне на помощ чрез механизма на ЕС за закрила на правозащитниците и чрез по-тясно сътрудничество с Европейския фонд за демокрация.

7. ОВЛАСТЯВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА НА ГРАЖДАНИТЕ

След обявяването на световната пандемия търсенето на становища от изследователи, научни работници и експерти в областта на общественото здраве е по-голямо от всякога. Поуките от кризата с COVID-19 показват, че е важно да се насърчава информацията от авторитетни източници и че решенията трябва да се вземат въз основа на съвети от учени и здравни специалисти, както и че е от съществено значение да се поддържа демократичен дебат. Те показват предизвикателството да се работи в променящата се онлайн среда⁵⁹. Осигуряването на възможност на гражданите да анализират критично информацията онлайн е от ключово значение за борбата с дезинформацията.

Тези предизвикателства ще бъдат посрещнати по-лесно, ако обществото е наясно с опасностите от дезинформацията и невярната информация. Особено внимание

⁵⁷ Например механизмът за гарантиране на заеми за секторите на културата и творчеството е на разположение в подкрепа на нуждите от финансиране на медийния сектор.

⁵⁸ Напр. подкастове, подкрепа за проверка на фактите или уебинари.

⁵⁹ Като необходимостта да се реагира на бързо появяващите се и изчезващи отделни измамни уебсайтове, което силно затруднява усилията за спиране на измамниците, които постоянно променят цифровата си идентичност, да се създават черни списъци и да се информират потребителите и платформите.

следва да се обърне на уязвимите групи, като например младите хора и децата, които са изправени пред по-голям риск от въвеждане в заблуда и вследствие на това се излагат на по-опасни ситуации. Това означава насърчаване на медийната и информационната грамотност на гражданите, включително критичното мислене, способността за откриване на дезинформация и цифровите умения, и подкрепа за овластяването на гражданите като такива⁶⁰. Вече е постигнато много в това отношение, но съществува необходимост от допълнителни действия за установяване на възможностите за полезни взаимодействия, потенциала за сътрудничество и обмена на информация относно мерките за изграждане на устойчивост с цел ограничаване на въздействието на дезинформацията. Важно е също така гражданите да имат достъп до ресурси на собствения си език.

Действия

- Комисията, Съветът, върховният представител и Европейският парламент ще обменят най-добри практики относно мерките за изграждане на устойчивост, по-специално по отношение на поуките, извлечени по време на кризата с COVID-19.
- Планът за действие в областта на цифровото образование, който ще бъде приет по-късно през 2020 г., ще предложи мерки за справяне с дезинформацията, а програмите „Еразъм+“ и „Европейски корпус за солидарност“ предоставят възможности за финансиране на проекти за борба с дезинформацията. Комисията ще подкрепя развиването на критично мислене у ползвателите на социални медии чрез подготвителното действие „Медийна грамотност за всички“⁶¹ и чрез Европейската мрежа от центрове за по-безопасен интернет.
- Комисията предвижда, включително в предстоящия план за действие в областта на медиите и аудио-визуалния сектор, да предложи действия за повишаване на осведомеността и критичното мислене сред различни групи, и по-специално сред младите хора, като се основава на потенциала на социалните медии и инфлуенсърите. Тези действия ще се основават на изменената Директива за аудио-визуалните медийни услуги, която изисква от платформите за споделяне на видеоклипове да осигуряват ефективни мерки и инструменти за медийна грамотност.
- Институциите на ЕС следва да създават по координиран начин материали за повишаване на осведомеността относно естеството на дезинформацията, опасностите, които тя поражда за демократичния характер на нашето общество, и наличните инструменти за откриване и реагиране на дезинформация, да ги споделят чрез съответните мрежи и инструменти за ангажиране на гражданите и да ги насочват към различни групи във всички държави членки и в държавите партньори.

⁶⁰ Например чрез проекти за медийна грамотност, подкрепа за организациите на гражданското общество, които помагат на гражданите, и чрез осигуряване на достъп до инструменти за проверка на съдържанието.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/2018-2019-call-proposals-preparatory-action-media-literacy-all>. Предвижда се последната покана за това подготвително действие (2018—2020 г.) да бъде публикувана през второто тримесечие на 2020 г.

8. ЗАЩИТА НА ОБЩЕСТВЕННОТО ЗДРАВЕ И ПРАВАТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Характерна особеност на кризата, предизвикана от COVID-19, е фокусът върху използването на потребителите. Чрез манипулации, заблуждаващи маркетингови техники, измами и лъжливи предложения се използват страховете на хората с цел продажба на ненужни, неефективни и потенциално опасни продукти с фалшиви здравни претенции или за примамване на потребителите да купуват продукти на прекомерно високи цени. Въпреки че този вид съдържание може да съдържа дезинформация, ако то нарушава потребителското право, то представлява незаконно съдържание и изисква различен отговор в съответствие със законодателството в областта на защитата на потребителите и от страна на компетентните органи⁶².

След призива на Комисията платформите⁶³ отстраниха милиони заблуждаващи реклами на незаконни или небезопасни продукти.⁶⁴ Комисията координира скрининг („машабна проверка“) на уебсайтове, за да установи къде потребителите в ЕС са изложени на съдържание, което насърчава фалшиви претенции или измамни продукти в контекста на COVID-19. Машабната проверка, осъществена от Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите (CPC), включваше както скрининг на високо равнище на онлайн платформи, така и задълбочен анализ на конкретни реклами и уебсайтове, свързани с продукти, чието търсене се увеличи поради вируса. В резултат на това платформите премахнаха или блокираха милиони подвеждащи реклами или предложения за продукти.

Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите, в която участват националните органи в тази област, работи съвместно с Комисията за координирано противодействие на тези практики. Комисията прикани основните платформи⁶⁵ да си сътрудничат с органите за защита на потребителите и да предприемат проактивни мерки за борба с измамите⁶⁶. Този обмен с големите онлайн платформи дава резултати⁶⁷, но работата трябва да продължи, по-специално в рамките на бъдещия законодателен акт за цифровите услуги.

Нелоялните търговци обаче намират начини да останат незабелязани от платформите, за да се възползват от уязвимостта на потребителите, да заобикалят алгоритмичните проверки и да създават нови уебсайтове. Такива практики се откриват и на независими уебсайтове, които привличат потребителите чрез реклами,

⁶² Европейската комисия също така призова органите на държавите членки да засилят бдителността си и да адаптират своите дейности за контрол по отношение на офертите и рекламите онлайн на храни и хранителни добавки, свързани с COVID-19 (https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/eu-co-ordinated-control-plans/covid-19_en), а Службата на ЕС за борба с измамите (OLAF) също започна проверки https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/13-05-2020/inquiry-fake-covid-19-products-progresses_en

⁶³ Платформите, отговорили на поканата на Комисията, са: Allegro, Amazon, Alibaba/Aliexpress, CDiscount, Ebay, Facebook (т.е. Facebook, Facebook Marketplace и Instagram), Microsoft/Bing, Google (т.е. Google ads и YouTube), Rakuten, Wish и Verizon Media/Yahoo.

⁶⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_938

⁶⁵ Т.е. уебсайтове за пазаруване, търсачки и социални медии.

⁶⁶ Например чрез откриване на продукти с голямо търсене, предлагани на пазара по подвеждащ начин с цел да се получи неправомерно предимство, и чрез автоматизирани средства за проактивно премахване на подвеждащи реклами и „чудотворни продукти“ с незаконни здравни претенции.

⁶⁷ Например Google блокира или премахна в световен мащаб над 80 милиона реклами, свързани с COVID-19, eBay блокира или премахна от глобалния си пазар повече от 17 милиона предложения, които нарушават правилата на ЕС за защита на потребителите.

показвани например в социалните медии и порталите за електронна поща или в спонсирани класации на търсачките. Следователно националните органи за защита на потребителите остават в състояние на повишена бдителност и ще продължат да работят заедно с Комисията, за да защитават потребителите онлайн⁶⁸.

Комисията ще засили сътрудничеството и обмена на информация с платформите, както и с органите за саморегулиране в областта на рекламата, с цел да се разработят автоматични инструменти за откриване на подвеждащи реклами. До края на кризата платформите следва редовно да докладват за ефективността на своите мерки и за новите тенденции.

Много измамнически уебсайтове са под имена на домейни, използващи ключови думи, свързани с COVID-19, като например „корона“, „маска“ или „ваксина“⁶⁹. Тези уебсайтове са особено вредни, когато са представени лъжливо като легитимни или правителствени уебсайтове. Комисията си сътрудничи със сектора, предоставящ имена на домейни, за да споделя и популяризира добрите практики за предотвратяване на спекулативни и измамни имена на домейни⁷⁰, и постигна споразумение за подобни мерки с EURid, който е операторът на домейна .eu⁷¹.

Действия

- Подкрепата за националните органи за защита на потребителите, която ще бъде предоставена в рамките на Програмата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите, ще включва финансиране на техния капацитет за гъвкаво наблюдение на пазарите. В по-дългосрочен план Комисията ще разгледа възможността за предоставяне на общ инструментариум, като например криминалистична обсерватория на цифровите пазари, със специфични инструменти за провеждане на онлайн разследвания и скрининг на проблемни практики, свързани с COVID-19⁷².
- Международното сътрудничество и обменът на опит ще бъдат засилени (например Международната мрежа на правоприлагащите органи в областта на защитата на потребителите) с цел популяризиране на подхода на ЕС спрямо измамите на потребители в контекста на COVID-19⁷³.

⁶⁸ Комисията издаде насоки, за да помогне на потребителите да откриват и избягват потенциални измами, свързани с COVID-19, когато пазаруват онлайн: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_bg

⁶⁹ Комисията работи в тясно сътрудничество с Европол и с регистраторите за улесняване на обмена на информация, позволяваща бързо откриване, докладване и премахване на уебсайтове, използвани за престъпни цели, свързани с COVID-19: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/catching_the_virus_cybercrime_disinformation_and_the_covid-19_pandemic_0.pdf

⁷⁰ Те включват мерки за проверка на точността и валидността на данните на регистрантите за имена на домейни, съдържащи ключови думи, свързани с COVID-19, и докладване на подозрителни регистрации пред съответните органи, като например агенциите за защита на потребителите и правоприлагащите органи. Вж. също: <https://www.icann.org/news/blog/keeping-the-dns-secure-during-the-coronavirus-pandemic>

⁷¹ <https://eurid.eu/en/news/doteu-covid19-measures/>

⁷² Комисията ще координира сътрудничеството между мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите и регистрите на домейни и доставчиците на платежни услуги с цел ефективно справяне с измамите на потребителите.

⁷³ ОИСР изготви насоки за откриване на измамите въз основа на общата позиция на Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите, публикувана през март, която посочва най-разпространените измами, свързани с COVID-19 <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/protecting-online-consumers-during-the-covid-19-crisis-2ce7353c/>

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Действията на ЕС бяха насочени към преодоляване на заплахата, предизвикана от дезинформацията, невярната информация и операциите за чуждестранно влияние в рамките на кризата с COVID-19. Въпреки това мащабът на потенциалното въздействие върху здравето на гражданите и стабилността на нашите общества, както и пропуските, които тя разкри, изискват да се продължат усилията за ускоряване на тази дейност. Кризата, предизвикана от COVID-19, послужи за тест, който показва как ЕС и неговите демократични общества се справят с това предизвикателство. Въз основа на установените предизвикателства, извлечените до момента поуки и предложените краткосрочни решения обществото в ЕС и неговият демократичен контрол биха могли в дългосрочен план да станат по-силни, по-устойчиви и по-добре подготвени за предизвикателствата на бъдещето.

Комисията и върховният представител бързо ще започнат действията, предложени в настоящото съобщение, като изграждат основата за по-дългосрочен подход като част от Плана за действие за европейската демокрация, който следва да бъде представен в края на годината, и предстоящия законодателен акт за цифровите услуги.